

Педагогічні науки

УДК 378

Цибулько Ольга Сергіївна

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри філософії та соціології
Маріупольський державний університет*

Цыбулько Ольга Сергеевна

*кандидат исторических наук,
доцент кафедры философии и социологии
Марипольский государственный университет*

Tsybulko Olga

*PhD in History,
Associate Professor of the Department of Philosophy and Sociology
Mariupol State University*

**МОДЕЛІ ДУХОВНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ
МОДЕЛИ ДУХОВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ
MODELS OF SPIRITUAL EDUCATION IN MODERN EDUCATION
INSTITUTIONS**

***Анотація.** Сучасний стан духовних коливань та невпевненості стимулює до впровадження ціннісних настанов та духовної педагогіки у освітній процес. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває дослідження моделей духовної освіти зарубіжними дослідниками.*

Отже, духовність, є не предметом, який слід викладати, а напрямом, який слід додати в усьому світі як навчальний план, як природну частину життя особистості і колективу. Станом на сьогодні, проблема залучення

духовності в сучасну освіту – це спроба відновити той самий баланс внутрішнього та зовнішнього у нашому баченні освіти.

Ключові слова: духовність, освіта, виховання.

Аннотация. Современное состояние духовных колебаний и неуверенности стимулирует внедрение ценностных установок и духовной педагогики в образовательный процесс. В связи с этим, особую актуальность приобретает исследование моделей духовного образования зарубежными исследователями.

Духовность, является не предметом, который следует преподавать, а направлением, которое следует добавить во всем мире как учебный план, как естественную часть жизни личности и коллектива. На сегодня проблема привлечения духовности в современное образование - это попытка восстановить тот самый баланс внутреннего и внешнего в нашем видении образования.

Ключевые слова: духовность, образование, воспитание.

Summary. The current state of spiritual fluctuations and uncertainty stimulates the introduction of values and spiritual pedagogy into the educational process. In this regard, the study of models of spiritual education by foreign researchers is of particular relevance.

Spirituality, therefore, is not a subject to be taught, but a direction to be added throughout the world as a curriculum, as a natural part of one's life and personality. As of today, the problem of engaging spirituality in modern education is an attempt to restore the same balance of internal and external in our vision of education.

Key words: spirituality, education, upbringing.

Сучасний стан духовних коливань та невпевненості стимулює до впровадження ціннісних настанов та духовної педагогіки у освітній процес.

У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває дослідження моделей духовної освіти зарубіжними дослідниками.

А. Остін вважає натхнення та творчість основними елементами для духовного розвитку, що функціонують як головні аспекти людини у вихованні культу свідомості [1, с. 40]. Творчість є центральною у ліберальному навчанні та є основоположною частиною людського існування. Вчений наводить низку прикладів різних митців, які пов'язують творчість з духовними вимірами життя і рухаються в бік зв'язку творчого і пізнавального. Замість того, щоб трактувати містичне та духовне як «ірраціональне», науковець припускає, що процеси творчості та інтуїції є раціональними та перевершують обізнаність. Проте деякі вчені схиляються до розглядання містичного та духовного як «ірраціонального», демонструючи, що процеси інтуїції та творчості насправді є більш трансляційними, ніж ірраціональними. Суть полягає у тому, що містичні чи духовні аспекти нашого свідомого досвіду в жодному разі не суперечать раціональності або іншим чином протистоять їй, скоріше перевершуючи раціональність.

Продовжуючи розгляд питання духовності в освіті, А. Остін наполягає, що освіта може підкреслити занедбані аспекти свідомого досвіду людини. Він пропонує заохочувати викладачів у напрямку навчання, а не просто викладання, і вивести процес навчання на рівень громад, а не тільки індивідуальності. До додаткових ідей щодо освітніх реформ Остіна можна віднести такі ідеї як єдність ідей, цілісність навчання, службове навчання та особистісне відображення.

З. Гросс стикається з питанням духовності на уроці з точки зору останніх подій у галузі інформаційних комунікаційних технологій, і цікавиться, як комп'ютери та інші новітні засоби масової інформації в класі можуть підвищити духовну ідентичність та соціалізацію. З. Гросс починає свою працю з простого запитання: «Чи можна навчати релігійній та

гуманістичній духовності?» [4, с. 51]. І якщо це можливо зробити, то як сучасні технології можуть бути корисними для розширення доступу до альтернативних систем знань та різноманітних перспектив духовних педагогів. У своєму дослідженні вчений протиставляє дві теорії навчання в галузі інформаційних систем: біхевіористичну та конструктивістську, та стверджує, що остання - є більш сучасним підходом до навчання, який визнає різне навчання, стилі та рівні, визнаючи, що знання набуваються суб'єктивно залежно від форми та досвіду. Біхевіористичний підхід у його розумінні орієнтований на конкретні цілі та зміст, незалежно від контексту навчання та духовної освіти. На підтримку конструктивістського підходу, вчений додає, що такий підхід дозволяє кожному студенту створити свій власний духовний світ і функціонувати в ньому, піддаватися впливу інформації та різному духовному досвіду з різних джерел і розмірковувати про це разом зі своїми однолітками чи вчителями. Педагог бачить можливим рішенням багатоаспектність студентів у використанні складних інформаційних систем, з ідеєю, що більший обсяг і різноманітність духовних знань можна отримати для задоволення більш широких і глибших потреб викладачів та студентів [5, с. 571]. Дослідник пояснює, що сучасний духовний клас (як релігійний, так і світський) має обмежені можливості релігійної освіти і лише харизматичний і талановитий вчитель може відновити необхідний духовний баланс, а прогресивні сучасні технології можуть лише розширити можливості аудиторії.

У кожної людини є духовний вимір, який тягне за собою пошук смислу, і цей пошук відбувається як в межах освітньої, так і культурної систем, таким чином Гросс висуває типологічну модель визначення релігійного та світського навчання з точки зору концептуальних та спадкових параметрів. Враховуючи досвід С. Тейлора, Гросс стверджує, що для розуміння своєї особистості потрібно розуміння власної ідентичності в переробці інформації в знання, а духовний досвід може розвиватися через

три перспективи - соціальну, емоційну та пізнавальну, для сприяння формування сенсу та ідентичності [6]. Автор сприймає секулярність як окрему сутність і стверджує, що духовність може проявляється релігійно або світсько, а понятійно-спадкове розмежування можна розділити на світське та релігійне порівняння. Зрештою, вчений стверджує, що дихотомія «релігійного» та «світського» вводить в оману з точки зору складності духовності і навчальних програм [4, с. 60]. Він додає, що саме інформаційні технології можуть надати необхідну різноманітність для стратегічного навчального плану, а також дозволити певну ступінь анонімності, оскільки студенти часто знаходяться в пошуках «духовного» посередництвом інтернет-з'єднання. Духовні настанови, за думкою автора, як в релігійних, так і у світських умовах, потрібні бути відкритими для різноманітного та неоднорідного студентського населення з «різноманітними та неоднорідними релігійними та світськими установами». Окрім того, студенти повинні бути залучені до процесу прийняття рішень в ході навчання, оскільки вони будують свою ідентичність за допомогою спадкового переконання, а культурний контекст та освіта все більше опосередковуються саме через інформаційні технології. Науковець підсумовує, що сучасна освіта повинна слухати голоси студентів і включати їх у наукову сферу для точних описів диференційованих та різноманітних визначень духовності.

Щоб протистояти, здавалося б, простому питанню, чи може секуляризм і духовність співіснувати в освіті, Т. Кобурн пропонує евристичну модель духовного виховання, аргументуючи це тим, що баланс внутрішнього та зовнішнього життя був центральним у західній традиції навчання, але автор пише, що ця спадщина пішла в ремісію під час Просвітництва [2, с. 58]. Автор вважає, що сьогодні проблема залучення духовності в ліберальну освіту – це спроба відновити той самий баланс внутрішнього та зовнішнього у нашому баченні освіти. Аби з'ясувати

різницю між внутрішнім і зовнішнім баченням, науковець розглядає дві фази західної ліберальної освіти, яка акцентує увагу на особистісно-культурному аспекті, висуваючи знання як розуміння, тоді як інша фаза підкреслює об'єкт та ціль, сприймаючи знання як інформацію.

Т. Кобурн впроваджує нову модель навчання в ліберальній академії, а не приєднується до боротьби між «давніми» та «сучасними» канонами, він припускає, що навчання не має необхідності мати єдиний центр [2, с. 60]. Освітня модель науковця є еліптичною за своєю суттю, що дозволяє як світському, так і духовному співіснувати у динамічній напрузі. «Вдумлива» контемплативна освіта вимагає нової моделі для навчання поза межами сучасної або античної дихотомії суб'єктивності та об'єктивності, розмічуючи ці два поняття по відношенню один до одного, а не окремо. Дане явище прогнозує зустріч духовності та секуляризму у ліберальній освіті, а отже, цей свіжий екземпляр життєвої сили покладає велику надію допомогти сучасним академіям зробити переоцінку світського, тим самим приходячи до більш вдалого розуміння сучасного світу, в якому світське і духовне переплітаються і доповнюються один одним.

Д. Фрейзер з метою прослідкувати традицію духовності поза західними моделями, спеціально пише про зростання ініціатив маорійської освіти в Новій Зеландії, з явищами теоретизування елементів духовності, які складають важливу частину корінних цінностей, вірувань та практик. Автор вказує на документ національної програми 1999 року, який включає твердження про духовність у галузі охорони здоров'я та фізичного виховання, а потім викладає це твердження, аналізуючи маорські освітні ініціативи [3, с. 87]. Школи Маорі відображають корінні цінності та розвиток етичного прийняття рішень, що говорить про пошук глибшого сенсу та мети в освіті. У маорійській культурі центральність духовності робить її важливим інструментом навчальних програм і вважається, що ігнорування духовної сфери призводило б до стрімкого регресу наукового

осередка у суспільстві. Підсумовуючи це питання, дослідник виявляє духовність центральною областю у світогляді Маорі.

Навчальні програми Нової Зеландії наголошують на таких цінностях, як чесність, надійність, повага до людей, повага до закону, толерантність, справедливість, турбота або співчуття, і вчення цих цінностей, як стверджує Фрейзер, передбачає етичне прийняття рішень, які можуть відображати пошук сенсу та мети, що дедалі більше визначається як духовність. У зв'язку з цим вчений пов'язує духовність та основні людські цінності як компонент національної програми, визначаючи це ідеєю до створення духовного благоустрою у суспільстві. Під цим розуміється пошук цінностей та переконань, які визначають спосіб життя людей для створення сенсу і мети в житті, а також особистої ідентичності та самосвідомості.

Отже, духовність, є не предметом, який слід викладати, а напрямом, який слід додати в усьому світі як навчальний план, як природну частину життя особистості і колективу. Станом на сьогодні, проблема залучення духовності в сучасну освіту – це спроба відновити той самий баланс внутрішнього та зовнішнього у нашому баченні освіти.

Литература/References

1. Astin A. W. (2004). Why spirituality deserves a central place in liberal education // *Liberal Education*. 90(2). PP. 34-41.
2. Coburn T. B. (2005). Secularism and spirituality in today's academy // *Liberal Education*. 91(3). PP.58-61.
3. Fraser D. (2004). Secular schools, spirituality and maori values // *Journal of Moral Education*. 33(1). PP. 87-95.
4. Gross Z. (2006). The construction of a multidimensional spiritual identity via ICT // *Educational Media International*. 43(1). PP. 51-63.

5. Gross Z. (2009). A quest for the realm of spirituality. In M. de Souza, L. J. Francis, J. O'Higgins-Norman & D. G. Scott (Eds.), (PP. 563-579). Netherlands: Springer.
6. Taylor C. (1989). Sources of the self: The making of the modern identity. Cambridge, MA: Harvard University Press.